

Giải ngân nguồn vốn ODA đã tăng tốc

NGỌC NUƠNG

Bước sang năm 2009, trước những khó khăn từ cuộc khủng hoảng kinh tế thế giới, nguồn vốn hỗ trợ phát triển chính thức (ODA) cho Việt Nam có xu hướng giảm đi, song với những nỗ lực của Chính phủ, các Bộ, ban, ngành, 6 tháng đầu năm 2009, công tác vận động, thu hút ODA của Việt Nam tiếp tục được cải thiện, đặc biệt là công tác giải ngân đã có nhiều tiến bộ và tăng so với cùng kỳ năm 2008.

Công tác vận động, thu hút ODA

Để hiện thực hóa số vốn 5,014 tỷ USD ODA¹ cam kết vốn tại Hội nghị CG năm 2008, các nhà tài trợ đã hợp tác chặt chẽ với các Bộ, ngành và địa phương trong việc xây dựng và phê duyệt dự án, ký kết các điều ước quốc tế cụ thể về ODA. Tổng giá trị vốn ODA được ký thông qua các Hiệp định với các nhà tài trợ tính đầu năm đến ngày 15/7/2009 đạt 2.187,57 triệu USD, trong đó: vốn vay: 2.095,15 triệu USD, viện trợ không hoàn lại: 92,42 triệu USD; cao hơn 35% so với cùng kỳ năm 2008 (1.615,68 triệu USD). Các nhà tài trợ có giá trị hiệp định ODA ký kết lớn là Nhật Bản (riêng vốn vay JICA đạt 852 triệu USD), Ngân hàng phát triển Châu Á (ADB) đạt 482 triệu USD và Ngân hàng thế giới (WB) đạt 565 triệu USD.

Những chương trình, dự án có giá trị lớn được ký kết tập trung chủ yếu vào lĩnh vực giao thông, cấp thoát nước và phát triển đô thị, bao gồm: “Đường cao tốc thành phố Hồ Chí Minh - Long Thành - Dầu Giây” trị giá 410,20 triệu USD; “Phát triển toàn diện thành phố Thanh Hóa” trị giá 104,7 triệu USD do ADB và Hàn Quốc tài trợ; “Thoát nước thành phố Hà Nội giai đoạn 2” trị giá 299,97 triệu USD; “Cải thiện môi trường nước thành phố Hải Phòng” trị giá 218,21 triệu USD; “Tín dụng ngành

giao thông vận tải để nâng cấp mạng lưới đường bộ giai đoạn 2” trị giá 183,51 triệu USD; “Xây dựng tuyến đường sắt đô thị thành phố Hà Nội” trị giá 150,43 triệu USD do Nhật Bản tài trợ và “Hệ thống thông tin quản lý và hiện đại hóa Ngân hàng” trị giá 60,83 triệu USD; “Phát triển năng lượng tái tạo” trị giá 202 triệu USD do WB tài trợ; “Thoát nước và xử lý nước thải thành phố Cà Mau” trị giá 17,89 triệu USD do Italia tài trợ.... Ngoài ra, còn có một số khoản viện trợ không hoàn lại như: “Phát triển nông nghiệp miền Tây Nghệ An giai đoạn III” trị giá 7,79 triệu USD do Luxembourg viện trợ; “Chương trình hợp tác chung với Liên Hợp quốc về bình đẳng giới” trị giá 4,6 triệu USD do các tổ chức Liên hợp quốc và một số nhà tài trợ khác đồng tài trợ.

Giải ngân ODA tăng so cùng kỳ

Kế hoạch giải ngân (KHGN) vốn ODA năm 2009 được giao với tổng mức 1.900 triệu USD, trong đó vốn vay là 1.600 triệu USD và viện trợ không hoàn lại là 300 triệu USD. Về cơ cấu chi, KHGN năm 2009 bao gồm: (i) Xây dựng cơ bản (XDCB): 770 triệu USD; (ii) Chi hành chính sự nghiệp (HCSN): 325 triệu USD;

(iii) Cho vay lại (CVL): 575 triệu USD; và (iv) Hỗ trợ ngân sách (HTNS): 230 triệu USD. Mức giải ngân ODA 6 tháng đầu năm 2009 ước đạt khoảng 1.270 triệu USD, trong đó vốn vay khoảng 1.163 triệu USD, vốn viện trợ không hoàn lại khoảng 107 triệu USD, bằng 67% kế hoạch giải ngân của cả năm 2009². Mức giải ngân 6 tháng đầu năm 2009 tăng 9% so với cùng kỳ năm ngoái. Riêng trong tháng 6, các dự án ODA đã “hấp thụ” được thêm 550 triệu USD, gấp 3,8 lần so mức trung bình 5 tháng đầu năm.

Theo số liệu của Nhóm 6 Ngân hàng phát triển (ADB, AFD, JICA, KOEXIM Bank, KfW và WB)³, tổng vốn ODA giải ngân trong 6 tháng đầu năm 2009 đạt 1.132,98 triệu USD (xem bảng).

Theo các nhà tài trợ, tuy mức giải ngân đã được cải thiện từ cuối Quý I đến nay song do khối lượng ODA cam kết tăng nên tỷ lệ giải ngân của các nhà tài trợ Nhóm 6 Ngân hàng phát triển vẫn thấp hơn tỷ lệ giải ngân trung bình của khu vực. Chẳng hạn, với WB, mức giải ngân vốn ODA của Việt Nam chỉ đạt từ 12-13% số vốn WB đã cam kết trong khi mức giải ngân vốn ODA bình quân trong khu vực của WB là 20-22%.

Theo số liệu báo cáo của của một số Bộ, ngành và địa phương, trong 6 tháng đầu năm 2009 tổng giá trị giải ngân (vốn ODA và vốn đối ứng) của các dự án ngành điện

GIẢI NGÂN CỦA 6 NGÂN HÀNG PHÁT TRIỂN

Đơn vị tính: Triệu USD

ADB	JICA	WB	AFD	KfW	KEXIM	TỔNG SỐ
135,89	289,27	622,10 ¹	41,40	9,71	34,61	1.132,98

Nguồn: Số liệu của nhà tài trợ

đạt tương đối cao trong khi đó mức giải ngân các dự án giao thông, nông nghiệp và phát triển nông thôn đạt mức trung bình. Cụ thể: Tập đoàn Điện lực Việt Nam (EVN) đang quản lý 15 dự án vốn ODA cho vay lại. Trong 6 tháng đầu năm 2009 các dự án ODA do EVN quản lý giải ngân đạt khoảng 873 triệu USD; Bộ Giao thông Vận tải với tỷ lệ gần 50%; Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn trên 44%.

Đối với các địa phương, mức giải ngân của các địa phương không đồng đều, các thành phố lớn vẫn có mức giải ngân cao hơn, trong đó tích cực nhất là thành phố Hồ Chí Minh, rồi đến Hà Nội. Hiện thành phố Hồ Chí Minh đang quản lý 20 dự án ODA (03 dự án đã hoàn thành và đang theo dõi trả nợ, 17 dự án đang triển khai thực hiện). Theo kế hoạch giao năm 2009, thành phố Hồ Chí Minh phải thực hiện 2.132 tỷ đồng (2.000 tỷ đồng vốn ODA và 132 tỷ đồng đối ứng). Chỉ mới qua nửa năm, địa phương này có mức giải ngân ước đạt 2.516 tỷ đồng (2.439 tỷ đồng vốn ODA và 77 tỷ đồng đối ứng), vượt kế hoạch giải ngân ODA năm 2009 tới 18%. Dẫn đầu về tốc độ giải ngân nguồn vốn này là dự án nâng cấp tỉnh lộ (ADB), vượt gấp 3 lần kế hoạch năm; dự án cải thiện môi trường nước thành phố Hồ Chí Minh lưu vực kênh Bến Nghé - Tàu Hủ Kênh Đồi giai đoạn I (JICA) vượt 81,56% kế hoạch năm. Dự án xây dựng đại lộ Đông Tây thành phố Hồ Chí Minh vượt 60,9%; dự án hỗ trợ thủy lợi Việt Nam (WB) đã vượt 45% kế hoạch năm... Thành phố Hà Nội có mức giải ngân trung bình khá. Hiện thành phố Hà Nội đang quản lý 19 dự án ODA (15 dự án vốn vay, 4 dự án viện trợ không hoàn lại). Theo kế hoạch giao năm 2009, thành phố Hà Nội phải thực hiện 671 tỷ đồng (190 tỷ đồng vốn ODA và 481 tỷ đồng đối ứng). Trong 6 tháng đầu năm thành phố Hà Nội có mức giải ngân ước được 370,2 tỷ đồng (221,4 tỷ đồng vốn ODA và 148,8 tỷ đồng vốn đối ứng) bằng

55,17% kế hoạch năm (57,17%); Các dự án có mức giải ngân cao gồm Dự án Phát triển Hạ tầng giao thông đô thị Hà Nội Giai đoạn I, Dự án Tuyến đường sắt đô thị thí điểm thành phố Hà Nội (Đoạn Nhón - Ga Hà Nội). Thành phố Đà Nẵng và tỉnh Thanh Hóa có mức giải ngân khá khiêm tốn (10,22% và 14,50%).

Nhìn chung, tình hình vận động, thu hút và thực hiện vốn ODA trong 6 tháng đầu năm 2009 đã được cải thiện đáng kể, đó là nhờ sự điều hành sát sao của Chính phủ, nỗ lực to lớn của các ngành, các cấp và các nhà tài trợ trong việc đẩy nhanh tiến độ thực hiện và giải ngân nguồn vốn ODA theo chủ trương kích cầu đầu tư của Chính phủ và đặc biệt có sự đóng góp tích cực và có hiệu quả của Tổ công tác ODA của Chính phủ. Bên cạnh đó, công tác quản lý và thực hiện vốn ODA ở các Bộ, ngành và địa phương đã được cải thiện thông qua việc ban hành các quy chế nội bộ về vận động, thu hút và sử dụng vốn ODA (Bộ Y tế, Bộ Xây dựng, thành phố Hà Nội, thành phố Hồ Chí Minh, thành phố Cần Thơ, Thái Nguyên,...) tạo thuận lợi cho việc tinh giản quy trình, thủ tục và tăng cường sự phối hợp giữa các sở, ngành hoặc đơn vị liên quan. Ngoài ra đã có sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan Việt Nam và các

nhà tài trợ (WB, ADB...) trong việc kiểm điểm tình hình thực hiện dự án, đặc biệt giữa Tổ công tác ODA của Chính phủ và Nhóm 6 Ngân hàng phát triển.

Tuy nhiên, bên cạnh đó công tác vận động, thu hút và sử dụng ODA vẫn còn một số hạn chế như : Một số dự án thiết kế quá phức tạp với sự tham gia của nhiều Bộ, ngành, địa phương trong khi năng lực điều phối, quản lý và thực hiện của cơ quan chủ quản lại hạn chế. Tâm nhìn quy hoạch chưa đáp ứng được yêu cầu đầu tư và phát triển đã tác động đến tiến độ của dự án. Một số dự án phân gói thầu chưa hợp lý nên không thu hút được các nhà thầu tiềm năng, đặc biệt các nhà thầu quốc tế dẫn đến tiến độ đấu thầu chậm. Tác động của lạm phát trong các năm 2007-2008 dẫn đến tình trạng thiếu hụt vốn ODA và vốn đối ứng... Ngoài ra một số dự án tài trợ theo hình thức viện trợ có ràng buộc xảy ra tình trạng nhà thầu là công ty của nước cung cấp viện trợ bị phá sản và do đó không thực hiện hợp đồng cung cấp dịch vụ đã ký.

Tiếp tục cải thiện để sử dụng có hiệu quả

Để thực hiện đạt kế hoạch giải ngân vốn ODA dự kiến năm 2009, ngay từ bây giờ Việt Nam cần phải

Dự án xây dựng đại lộ Đông Tây vượt 60,9% kế hoạch giải ngân

cải thiện một số vướng mắc làm ảnh hưởng đến tiến độ giải ngân nguồn vốn ODA, trong đó cần tập trung vào các giải pháp chủ yếu sau:

Cần nhanh chóng triển khai thực hiện Luật điều chỉnh Luật trong lĩnh vực đầu tư xây dựng đã được Quốc hội thông qua và có hiệu lực từ ngày 01/8/2009.

Các Bộ, ngành Trung ương và các địa phương tiến hành cải cách hành chính và tinh giản quy trình, thủ tục trong việc tiếp nhận và thực hiện nguồn vốn ODA, trao quyền nhiều hơn cho các chủ dự án trong việc thẩm định, phê duyệt kết quả đấu thầu; phối hợp với các cơ quan liên quan và nhà tài trợ trong việc giải quyết dứt điểm việc thiếu hụt vốn ODA do tình trạng lạm phát trước đây, đảm bảo bố trí kịp thời và đầy đủ vốn đối ứng theo tiến độ thực hiện các chương trình, dự án ODA.

Thiết lập và vận hành hiệu quả hệ thống theo dõi và đánh giá các chương trình, dự án ODA cấp quốc gia, làm cơ sở để đưa ra các chính sách và giải pháp phù hợp để đẩy

nhanh tiến độ thực hiện và nâng cao tỷ lệ giải ngân.

Tổ công tác ODA của Chính phủ phối hợp chặt chẽ với các Bộ, ngành, địa phương và các nhà tài trợ giám sát chặt chẽ tình hình thực hiện các chương trình, dự án có nhiều vướng mắc, đặc biệt ở tình trạng “báo động” và thúc đẩy các dự án có tiềm năng giải ngân thông qua các cuộc giao ban ODA hàng tháng.

Các cơ quan được giao nhiệm vụ trong Kế hoạch hành động cải thiện tình hình thực hiện các chương trình, dự án ODA thời kỳ 2008 - 2009 (ban hành theo Quyết định 883/2008/QĐ-BKH ngày 14 tháng 7 năm 2008 của Bộ Kế hoạch và Đầu tư) phối hợp chặt chẽ với Nhóm 6 Ngân hàng Phát triển hoàn thành đúng tiến độ các công việc đề ra nhằm tạo ra bước đột phá về giải ngân cho các năm tiếp theo.

Bộ Xây dựng và Bộ Tài chính sớm xây dựng định mức chi phí về đầu tư xây dựng và quản lý các chương trình, dự án ODA theo hướng linh hoạt và sát với cơ chế

thị trường.

Các Bộ, ngành Trung ương tăng cường năng lực cho các địa phương về quản lý đầu tư công ở các cấp, đặc biệt kỹ năng quản lý và tổ chức thực hiện các chương trình, dự án ODA thông qua các chương trình, dự án hỗ trợ tăng cường năng lực hoặc các chương trình, dự án ô do mình làm chủ quản. □

Chú thích:

¹ Chứa bao gồm khoản cam kết mới trị giá 83,2 tỷ yên (tương đương 900 triệu USD) của Chính phủ Nhật Bản khi nối lại viện trợ ODA cho Việt Nam vào tháng 2/2009.

² Giải ngân ODA 6 tháng đầu năm 2008 đạt khoảng 1.100 triệu USD, bằng 58% KHGN năm 2008 (vốn vay đạt 970 triệu USD và viện trợ không hoàn lại đạt 130 triệu USD).

³ Nhóm 6 Ngân hàng phát triển cung cấp khoảng 75-80% vốn ODA cho Việt Nam.

⁴ Bao gồm cả khoản giải ngân nhanh 140,2 triệu USD từ PRSC VII.